

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเรามีความสุขความทุกข์ เราต้องคิดถึงตัวเรานะ ถ้าตัวเรามีความสุขเราจะมีความสุข ความสุขเป็นเครื่องอาศัย ทุกข์เป็นอริยสัจทุกข์เป็นความจริง ทุกข์มันเจือจางไปเราก็มีความสุขพอสมควร นี่โลกนี้สมมุติเป็นไปสภาวะแบบนี้ สมมุติคือความเป็นไป มันเป็นเรื่องจริงนะ เราจะไปปฏิเสธว่าสิ่งนี้ไม่มีไม่ได้หรอก มันมีอยู่ มันถึงว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกชีวิตเหมือนกับเราเดินอยู่กลางทะเลทราย แล้วเหนื่อยอ่อนมากแล้วมองไปที่กลางทะเลทรายเรายังต้องเดินไป มันต้องเป็นไปอย่างนั้นนะ ชีวิตนี้เหนื่อยล้ามาก คือว่ามันปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งนี้ไม่มี

ในมุตโตทัยบอกว่า สัตว์โลกมีอยู่แล้ว สิ่งต่างๆ นี้มีอยู่แล้ว ถ้ามีอยู่แล้ว เมื่อวานเขามาถามว่า ถ้ามีอยู่แล้ว มันมีอยู่แล้ว เรามาอยู่กัน โดยสภาวะตามความเป็นจริงอย่างนั้น อยู่โดยปกติไป มันก็ต้องสำเร็จไปโดยธรรมชาติของมัน เราบอกไม่ได้หรอก มันไม่ได้เพราะอะไร? เพราะสัตว์โลกมันมีอยู่แล้ว เช่น อย่างวิญญูะมันมีโดยธรรมชาติของมัน นี่วิญญูะมันมีโดยธรรมชาติของมันใช่ไหม? เวลาโลกเราทำลายไปแล้วนี่ เวลาพุทธก็หมดแล้วนี่ทำลายโลกหมด มันก็ต้องทำลายสวรรค์ ทำลายพรหมไปด้วย

เราบอกว่าไม่ใช่หรอก ไม่ใช่เพราะอะไร เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักร พ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักร เทวดาส่งต่อๆ ไปว่านี่ธรรมจักรเกิดขึ้นแล้ว นี่มันมีอยู่โดยดั้งเดิม เพียงแต่มนุษย์โลกเราต่างหากที่ว่ามันแปรสภาพไป โลกนี้เป็นอนินทรีย์ คือโลกปัจจุบันนี้ แต่วิญญูะนี่มันเป็นนรกสวรรค์ มันเพิ่มเข้าไปอีก แต่วิญญูะนี่ก็คงสภาวะอยู่แบบนั้น แต่ว่าโลกนี้มันจะเปลี่ยนสภาพไป สิ่งที่เปลี่ยนสภาพไป

โลกนี้มีอยู่เพราะมีธาตุ ๔ อยู่ เราก็จะมาเกิดจากกรรมของมารดา เกิดจากไข่ของมารดา นี่มนุษย์มันเกิดจากตรงนี้ มาเกิดจากไข่ของมารดา มาเกิดจากสิ่งที่ในโลกนี้มีอยู่ สัตว์โลกมีอยู่แล้ว แต่สัตว์โลกนี้ก็แปรสภาพไป ดูอย่างสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปมีมหาศาลเลย นี่

มันเวียนไปแล้วเราก็พยายามจะอนุรักษ์สิ่งนั้นไว้ สิ่งนี้อนุรักษ์ไว้ แต่มนุษย์นี้พัฒนามาตั้งแต่มนุษย์หินมนุษย์ถ้ำมาอย่างนั้น ทางวิทยาศาสตร์เขาพยายามพิสูจน์กันว่ามนุษย์นี้มาจากวานร พัฒนามาจากวานร มันพัฒนามาจากลิงถึงมาเป็นมนุษย์ แต่ความคิดของเขามันก็พิจารณาไปอย่างนั้น

แต่เวลาเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นไป โลกนี้สภาวะจะเปลี่ยนไป สิ่งที่เปลี่ยนไปสิ่งนี้มีอยู่แล้ว แล้วเรามาเกิดในสภาวะแบบนี้ นี่มันจะแปรสภาพไป มันจะเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยของเขา แล้วเราเกิดมาถึงพุทธกาล เราเกิดมาพบที่ศาสนาเหมือนกฎหมายกฎหมายให้ความคุ้มครองมนุษย์นะ ถ้ามุขย์ทำลายกันผิดกฎหมาย แต่มนุษย์ก็แอบทำลายกัน แอบฆ่ากัน ธรรมวินัยก็มีอยู่แล้ว ถ้าคนเชื่อคนที่ประพฤติปฏิบัติ เขาบอกเลยนะ เรามองทางโลกคนทำตามกฎหมายคนนั้นไม่มีปัญญา คนที่หลีกเลี่ยงตามกฎหมายได้คนนั้นเป็นผู้ที่ฉลาด แล้วโลกก็คิดกันอย่างนั้นนะ

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติสัจจะความจริงใจ สัจจะความจริง ไฟ ถ้ามันเผาเรานี้ที่ไหน ในที่แฉงมันก็ร้อน ในที่ลับมันก็ร้อน ถ้าไฟเผาเรานะ ถ้าความจริงอันนี้สัจจะความนี้มันเผาเรานอยู่ที่ใจ ทุกข์มันเป็นความจริงอันหนึ่ง ถ้าเราทำความจริงอันหนึ่ง เราจะโง่เราจะฉลาดก็แล้วแต่เราต้องปิดไฟออกจากตัวของเรา ถ้าไฟอยู่บนหัวของเรา เราต้องปิดไฟอยู่บนหัวของเราก่อน

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติในการชำระของเรา เราต้องพยายามทำใจของเราให้มีความสุขขึ้นมาก่อน แล้วใจมันจะมีความสุขได้อย่างไร ถ้าเราวิ่งเดินตามมันมันจะไม่มีความสุขเลย เราถึงต้องมีทาน มีศีล ทานคือการสละออก คือการตัดแปลงมันมันไม่ต้องการให้ มันต้องการยึด มันต้องการแสวงหา เราหาแสวงหาในหน้าที่การงานแต่เราก็ต้องทำสละของเราออกไปเพื่อค้ำจ้ำกับมัน ค้ำจ้ำกับความที่ว่ามันตระหนี่ มันไม่พอใจ นี่ตัดแปลง เห็นไหม

จากมีทาน มีศีล สิ้นขึ้นมาทำให้ปกติ ถ้าทำอย่างนี้ไป เริ่มต้นมันมีการต่อต้าน มันมีความต่อต้านนะ มันดิ้นรน ถ้าดิ้นรนอย่างนี้หรือเป็นความสุข ความสุขมันต้องมีर्मเย็นสติทำไมเราถือศีล เราสละทาน มันมีการต่อต้าน มันทำความกังวลเกิดมาจากใจละ อันนั้นเป็นกิเลสนะ เราต้องเข้าใจว่าเราเกิดมานี้ อวิชชา บัณฑิต สัจจะ เราไม่มีกิเลสในหัวใจ

ต่อเมื่อเราตัดแปลงมัน มันก็ต้องต่อต้าน กิเลสเท่านั้นที่ทำให้เราทุกข์นะ แต่การสละทาน เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาพ้นไปจากทุกข์แล้วไม่ต้องการสิ่งใดในโลกนี้เลย แต่นี่เป็นทางเป็นปฎิบัติทางเครื่องดำเนินที่จะให้ใจเข้าไปหาความสุข ถึงวางสิ่งนี้ไว้ให้ ท่านไม่ได้ปรารถนาทานของเรา ท่านไม่ได้ปรารถนาสิ่งที่เราสละออกไปหรอก แต่อันนี้มันเป็นวิธีการเป็นเครื่องดำเนินของสัตว์โลกที่จะได้บุญกุศลจากท่าน เนื้อนาบุญของโลก สละไปสิ่งนั้นแล้วสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์ของผู้ที่สละ แต่ใจของท่านพ้นออกไปแล้ว เนื้อนาที่มีประโยชน์มาก เนื้อนาที่ว่ามันไม่มีพิษไม่มีภัยไม่มีสารอินทรีย์ที่ทำลายให้พืชพันธุ์อันนั้นเสียหายไป เราถึงสละทานอย่างนั้นเพื่อประโยชน์กับเรา แต่เราสละทานอย่างนั้นถ้าเรามีโอกาส

เราเจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเจอครูบาอาจารย์ เราเจอเนื้อนาบุญที่ดี เราสละออกไปอย่างนั้นมันจะทำลายกิเลส ทำลายกิเลสเพราะเรามีศรัทธาและมีความเชื่อ แล้วผลจะเกิดขึ้นกับเรา คนที่สละ คนที่ทำคุณงามความดีไว้เนี่ย ถึงจุดหนึ่งความดีนั้นต้องตอบสนองดวงใจนั้นแน่นอน สิ่งนี้เวลาแตกออกความร้อนเกิดขึ้นมันต้องมี สิ่งที่เรากระทำของเรา เรากระทำของเราละ เราเคยอยู่ในป่า เราประพฤติปฏิบัติ เรามั่นใจของเรา นะว่าเราอดอาหารอดนอนผ่อนอาหารนี้ เราจะทำให้เทวดานี้ถึงกับว่าต้องกันร้อนเลยนะ เพราะในพระไตรปิฎกบอกว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจนเทวดาต้องถึงกับลงมาช่วยนะ

ในสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นกระรอก แล้วลมพัดเอารังของกระรอกตกลงไปในทะเล กระรอกตัวนั้นไปชুবน้ำทะเลขึ้นมาสะบัด ทำอย่างนั้นเพื่ออะไร เพื่อจะเอาลูกไป ลูกตกลงไปในทะเล จะชুবน้ำทะเลให้แห้งจนได้ จนเทวดาทนไม่ไหว เห็นกระรอกทำอยู่อย่างนั้นเลยมาถามว่า อามกระรอกว่าทำอะไร? จะวิดน้ำทะเลนี้ให้แห้ง เทวดาแปลงกายพูดกับกระรอกไป แล้วจะวิดให้แห้งเป็นไปได้ไหม? ได้ไม่ได้ไม่สนใจจะเอาหางนี้ชুবน้ำทะเลนั้นแล้วขึ้นมาสะบัดๆ เพื่อต้องการให้น้ำทะเลนั้นแห้งเพื่อจะเอาลูกของเราขึ้นมาเนี่ย นี่ความเพียรของกระรอกยังทำได้ขนาดนั้นนะ จนเทวดาต้องใช้ฤทธิ์ของเทวดาเอาลูกของกระรอกนั้นขึ้นมาให้กระรอกนั้นได้

ถ้าเราทำของเราจริง เราเคยทำอย่างนี้ เราอยู่ในป่าเราคนนอนผ่อนอาหาร เราทำของเราจะมีผลไม่มีผลไม่สนใจ ใครจะมีหมูมีตานั้นมันเรื่องของเขา หน้าที่การงานของเรา อยู่ในกรอบของศีล อยู่ในกรอบการประพฤติปฏิบัติ เราต้องทำให้เทวดาถึงกับร้อนได้เลย นี่เราประพฤติปฏิบัติของเราอย่างนั้นไป เราจับหลักอันนี้มาแล้วเราจับหลักของเราตลอดไป นี่เราถึงว่าคัดแปลงกิเลสมันต้องทำอย่างนั้น แต่เวลาเราคัดแปลงกิเลส เราพยายามคัดแปลงมันนะ เรามักทำไม่มันมีความทุกข์ความร้อนอย่างนี้ละ ทำไมเราไม่มีความสุข ความสุขมันจะเกิดขึ้นมาต่อเมื่อศีลมันเป็นปกติของใจ พอศีลเป็นปกติของใจ รักษาใจนี้เป็นปกติ

ศีลคือความปกติของใจ ใจนี้ไม่คั่นรนไม่เร่าร้อน แต่ปกติใจมันคั่นรนมันเร่าร้อน มันต้องการสิ่งที่มาสนองตัณหากิเลสนั้น แล้วเราก็มองหาสิ่งนั้นมา แล้วเราก็มีความพอใจ กิเลส มันเคยชินใจ แต่เวลาน้ำจืดน้ำสะอาดนี้เวลาเราคิมเข้าไปนี่มันไม่มีรสชาติ แต่มันให้ร่างกายนั้นแข็งแรง ไม่เอาโรคภัยไข้เจ็บมาให้ร่างกายนั้น นี่ศีลเป็นปกติของใจนี่ พอปกติของใจเราจะเห็นความสุข ความสุขของคน คนที่หายบๆ เขาได้สิ่งใดขึ้นมาเขาก็ต้องการแสวงหาสิ่งนั้น แต่ถ้าเรามีอำนาจวาสนา เราได้สิ่งนั้นมาจนเคยชินแล้วเราต้องหาสิ่งที่ละเอียดกว่านั้น สิ่งทีละเอียดกว่านั้นเรามองไม่เห็น แต่เวลาจิตมันเป็นความปกติของใจ นี่มันมีความสุข แต่เราไม่เข้าใจว่าอันนี้มันความสุข

ถ้าเป็นทุกขเวทนา สุขเวทนา เป็นขั้น ๕ เป็นความกระทบของรูปของความรู้สึก มันจะพอใจมาก แต่ถ้าเป็นความปกติความสุขของมัน คือความปกติของมัน อันนี้ทำไมเราไม่เข้าใจมันละ นี่เราเข้ามาสงบอย่างนี้บ่อยครั้งเข้าๆ จิตนี้ศีลมันปกติขึ้นมานี้ บ่อยครั้งเข้ามันเป็นสมาธิโดยพื้นฐาน แล้วถ้าเรามีสติเข้าไปควบคุม นี่สมาธิจะเกิดขึ้นมา เราจะมี ความปกติของใจ ใจจะเป็นปกติ โลกเขาจะตื้นไปขนาดไหน เราจะไม่เป็นเหยื่อของโลกเลย ถ้าเราไม่เป็นเหยื่อของโลก เราก็เอาตัวเราพ้นจากโลก ปัจจัยเครื่องอยู่อาศัยเขาก็อาศัยกันไป แล้วเราอาศัยของเรา เราก็รักษาของเราไป

เวลาพระเรามีแค่บริขารนะ มีไตรจีวร ๓ ผืนเท่านั้น ใช้อย่างนี้ ๓ ผืน ทำไมไม่ใช้อยู่ได้ จะเข้านานไหนก็ใช้ได้ แต่เราถ้าไปตามกระแสโลกมันต้องใช้มหาศาลเลย แต่ถ้าเราใช้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย เราใช้ของเราพอประโยชน์ของเรา สิ่งนั้นเป็นส่วนเกิน สิ่งที่เป็นส่วนเกินจะเป็นภาระของเรา ถ้าเรามีส่วนที่พอดีของเรา ปัจจัยของเราคือมันพอดีของเรา

จิตมันปกติมันจะเห็นสภาวะแบบนั้น แล้วไม่ตื่นไปกับโลก ความสุขอันนั้นคือว่าเราไม่
เป็นเหยื่อเราก็ไม่ต้องตื่นรนไป เราก็ไม่ต้องใช้พลังงานอันนั้น พลังงานเราก็อึดเต็มใน
หัวใจของเรา นี่ถ้ามีสติควบคุมขึ้นมาเป็นสัมมาสมาธิ คีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาจะเกิด
ขึ้นมาอย่างนี้ ปัญญาอย่างหยาบๆ แล้วก็เกิดขึ้นมาในการเอาชีวิตรอดของเรา

ในชีวิตของโลก ปัญญาเราจะเถรตรงไม่ได้ เถรตรงกับความเห็นของเรา ว่าเรา
ต้องซื้อตรงตลอดไป อูบายวิธีการโลกมันเป็นแบบนั้น โลกนี้มันมีเล่ห์เหลี่ยม โลกนี้มัน
เป็นที่ว่าความร้อน โลกนี้เป็นของร้อนนัก นี่มีการแสวงหา โลกนี้เป็นความพร่องอยู่เป็น
นิจ สิ่งที่พร่องอยู่เป็นนิจต้องเติมเต็มอยู่ตลอดเวลา แล้วมันเติมไม่เคยเต็ม มันก็แสวงหา
กันไปอย่างนั้น เพราะมันแสวงหาสิ่งที่เป็นโลก

สิ่งที่เป็นกรรม เห็นไหม จิตปกติมันเต็มโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว เราเต็มของ
เราในสังคมคนเดียว แล้วอยู่กับโลกเขาเนี่ยเราจะอยู่กับเราอย่างไรละ ในเมื่อใจของเราเต็ม
ใจของเขาพร่อง เขาก็ต้องแสวงหาสิ่งต่างๆ สิ่งที่เขาแสวงหากันไป อย่างโลกเขาต้องมี
มหรสพสมโภช เขาต้องมีความรื่นเริงของเขา ถ้าจิตเราปกติเราไม่ออกไปรื่นเริงกับเขา
แล้วเราจะทำอะไร เราอยู่ในสังคมทำอะไร อูบายวิธีการเราก็ไปตามกระแสสังคม แต่
เรามีหลักของเรา เรามีหลักของใจ เราถึงไม่เป็นเหยื่อ โลกนี้เป็นเหยื่อตลอดไป เพราะเขา
ก็พร่อง โลกก็พร่อง สิ่งที่พร่องเขาก็เกาะเกี่ยวกันไป แล้วมันก็อาศัยอยู่กับโลกอย่างนั้น ไป
แล้วก็ร้องกันนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย โลกนี้ถือคู้ไฟฟ้าไว้คนละคู้ แล้วก็บ่น
กันนะว่าร้อนๆๆ นะ นี่ก็เลศตีความทะยานอยากในใจมันติดอยู่กับใจของเรา เรา
ถืออยู่ตลอดเวลา แล้วก็บ่นกันว่าร้อนๆๆ นะ กาลหนึ่งมีบุรุษผู้ที่มีความสามารถคนหนึ่ง
คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สละคู้ไฟนั้นออกจากใจแล้ว แล้วก็บอกพวกเรา
ให้สละคู้ไฟฟ้า เราสละไม่ได้ เพราะเรากลัวถ้าเราสละคู้ไฟแล้ว เราจะไม่มีแสงสว่าง
เราจะไม่มีความเห็นต่างๆ เราคิดของเราไป เราไม่กล้าสละ เราไม่กล้าทำความเป็นไป
เวลาบทยสละขึ้นมาทีสมมุติว่าสละ สมมุติเอาโดยกิเลสมันหลอกว่าเราสละไป ทั้งๆ ที่สละ
แล้วทำไมไม่มีความร่มเย็นในใจละ ถ้ามันสละออกไปอย่างนั้นนะมันจะมีความร่มเย็น
ในใจ โลกเขาถือคู้ไฟฟ้าคนละคู้แล้วก็ร้อนๆๆ อยู่อย่างนั้น

เราเป็นผู้ที่สละคุ่นไฟแล้ว เราไม่รู้ร้อนอย่างเขาเราก็ออยู่กับเขาไปสภาวะแบบนั้น ผู้ที่มีธรรมในหัวใจเราถึงต้องแสวงหาของเราขึ้นมาะ ความปกติของใจ ถ้าปกติโดยศีลก็อย่างหนึ่ง ปกติโดยสมาธิก็อย่างหนึ่ง ปกติโดยปัญญาชำระกิเลสขาดออกไปก็อย่างหนึ่ง สิ่งปกติมันมีชีวิต มันไม่ใช่แร่ธาตุหรือ ถ้าสารแร่ธาตุมันไม่มีชีวิตมันก็อยู่ปกติของมัน แต่ถ้าสิ่งที่มีชีวิตมันปกติด้วย มันมีความรู้สึกด้วย สิ่งที่มีความรู้สึก เห็นไหม

ใจที่ปกติ ใจที่ดับกิเลสแล้วนี่มันก็เป็นวิมุตตिसุข มันอิมเต็มของมันอยู่อย่างนั้น อยู่ในหัวใจของผู้ประพฤติปฏิบัติ อยู่ในหลักชัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ในศาสนาพุทธเรา ตั้งแต่บรรพต เห็นไหม มรรคผลจากหยาบๆ ขึ้นมานี้ให้มีอำนาจวาสนาบารมี ถึงจะเกิดก็เกิดบุญให้บุญพาเกิด เกิดมาแล้วมีความสุขพอสมควรในโลกเขา เกิดไปอย่างนั้น ถ้าเกิดเป็นเทวดาเป็นอินทร์เป็นพรหมมันก็มีความสุขเพลินไปกับโลกเขา มันไม่มีความสุขความทุกข์มาสะเทือนใจ

เราเกิดมานี้เราก็มีความสุขด้วยอำนาจวาสนาเราพาสุข พาเกิดมามีความสุขพอสมควร แต่มันก็มีความเบียดเบียนของใจ มีกิเลสในหัวใจ เราเอาสิ่งนี้มาเตือนใจเตือนใจแล้วเราพยายามแสวงหาสิ่งนี้ ทาน ศีล แล้วหัดภาวนา หัดกำหนดพุทโธๆ เอาใจของเราไว้ให้ได้ แล้วไปเห็นความมหัศจรรย์นะ อริยทรัพย์จากภายใน เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ความเห็นอันนั้นแล้วเราค่อยวิปัสสนา มัน สมบัติเกิดแล้วนะ ถ้าทรัพย์อันนี้เกิดขึ้นมา ทางโลกเราถ้าเรามีสินค้ำเราขายได้เราจะได้กำไร เราจะได้ผลประโยชน์ของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันมีกาย เวทนา จิต ธรรม เกิดขึ้นมาในหัวใจ เราหัดวิปัสสนา กำไรจะเกิดขึ้นมา เพราะความเห็นอันนั้นนะ จิตจะอิมเต็มขึ้นมาๆ จนถึงที่สุดนะ เราหัดฝึกฝนเข้าไปมันจะมีความมหัศจรรย์ มันจะมีความสุขมาก มันจะทิ้งมาก มันจะเห็นโลกนี้ทำไมคนเขาต้องมาเกาะเกี่ยวกัน ทำไมคนเขามาตั้งไปกับกระแสโลก มันจะมองเห็นจากสภาวะแบบนั้นเลย

ต้องใจนี้มีวุฒิภาวะขึ้นมา ถ้าใจไม่มีวุฒิภาวะขึ้นมามันก็บอกว่าเราก็อาศัยมันไปอย่างนั้น พุทไม่เข้าใจ ทางวิทยาศาสตร์พุทไม่เข้าใจ เห็นไหม เขาบอกว่าเวทนานี้วิ่งเข้าไปหาจิต เวทนาวิ่งเข้าไปหาจิตได้อย่างไร จิตนี้ออกไปรับรู้เวทนาต่างหาก แต่เราเห็นรูป เรา

มองเห็นรูป รูปมันวิ่งมาหาเราหรือ สายตาของเราต่างหากออกไปกระทบรูปนั้น นี่
ความรู้สึกนี้ออกไปรับรู้

ถ้าเราควบคุมความรู้สึกอันนี้ ควบคุมใจนี้ดับ แล้วเวทนามันเกิดมาจากไหนล่ะ
เขาบอกว่าเวทนามันมี มันวิ่งเข้ามา พุคทางวิทยาศาสตร์ว่ารับรู้ๆ ความรับรู้อันนั้นเพราะ
เขาไม่เคยทำสัมมาสมาธิ เขาไม่เคยเห็นอาการของใจที่มันออกไปรับรู้ได้อย่างไร พุคตามเขา
อย่างนั้น ถึงบอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในกาลามสูตรไม่ให้เชื่อ
แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูด ไม่ให้เชื่อแม้แต่ครูบาอาจารย์พูด ให้ประพฤติ
ปฏิบัติ ให้แสวงหาขึ้นมา แล้วจะเข้ามาคุยกันใหม่รอบสองรอบสาม แล้วจะพูดว่าเป็น
อย่างไร สัจจะโดยหลักต้องเป็นแบบนี้ แต่ความเห็นผิดของเรา ความเห็นของกิเลสของ
เรามันยึดของมัน มันถึงไม่เห็นความเห็นผิด

ถ้าเราเลาะกิเลสออกไป แล้วเราจะเห็นความเห็นถูกแบบขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า ผู้ใดเห็นธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมนี้เป็นความจริงอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราปฏิบัติ
ธรรมถึงธรรมนี้มันเป็นความจริงอย่างนั้น แต่เพราะความเห็นเราผิด ความเห็นเรา
บิดเบือน มันถึงไม่สมประโยชน์กับเรา แล้วมันไม่เป็นประโยชน์กับเรา นั่นถึงว่าการ
ประพฤติปฏิบัติไม่สมควรแก่ธรรม

ถ้าสมควรแก่ธรรมโดยหลักต้องเป็นแบบนี้ ต้องเป็นแบบนี้ เป็นอย่างอื่นไป
ไม่ได้ เป็นอย่างอื่นไปเพราะเราไม่จริง เป็นอย่างอื่นไปเพราะเราเข้าใจไม่ถึง เป็นอย่างอื่นไป
เพราะกิเลสของเรา เพราะเราเท่านั้น ธรรมต้องเป็นธรรมอย่างนั้น หลักต้องเป็นอย่างนั้น
ผิดเพราะเราเอวัง